

Yttrande från Europeiska regionkommittén – Handlingsplan för en marin strategi för Atlantområdet – Uppnå smart och hållbar tillväxt för alla

(2018/C 164/13)

Föredragande: Jerry Lundy (IE–ALDE), ledamot, Sligo County Council

Referensdokument: Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Handlingsplan för en marin strategi för Atlantområdet – Uppnå smart och hållbar tillväxt för alla

COM(2013) 279 final

POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Europeiska regionkommittén välkomnar halvtidsöversynen av handlingsplanen för strategin för Atlantområdet, som enligt kommissionens förslag ska slutföras före utgången av 2017, och kommissionens begäran om ett yttrande från ReK om halvtidsöversynen, som kommer att beaktas i den allmänna översyn som ska diskuteras med medlemsstater och regioner.
2. Kommittén har tidigare utarbetat yttranden om ämnen som rör den blå ekonomin (bl.a. NAT-VI-018, NAT-VI-019, NAT-V-21, NAT-V-44 och COTER-VI-022) ⁽¹⁾.
3. ReK konstaterar att de utmaningar som regionerna och länderna längs Atlantkusten står inför kan hanteras mer effektivt och med mer konkreta resultat inom ramen för en handlingsplan, och att medlemsstaterna och regionerna kan åstadkomma mer konkreta resultat genom ett närmare samarbete.
4. Kommittén konstaterar att handlingsplanen kan säkerställa att EU:s olika politikområden och finansieringsinstrument kan få större effekt när de anpassas till varandra men noterar samtidigt att nationella och regionala beslutsfattare är avgörande när EU:s finansieringsinstrument genomförs genom nationella instrument eller regionala program.
5. Kommittén noterar sårbarheten i många kustsamhällen i Atlantområdet och behovet av att göra mer för att attrahera investeringar och verksamhet inom den privata sektorn, särskilt inom den blå ekonomin, i syfte att främja en hållbar utveckling i dessa områden.
6. ReK anser att ett effektivt utnyttjande av EU:s struktur- och investeringsfonder (Esif) är avgörande för att man ska uppnå strategins mål, men noterar med oro att det för närvarande inte finns någon lämplig mekanism för att mäta den blå ekonomins inverkan i dessa områden ⁽²⁾.
7. Antagandet av en ekosystembaserad strategi och av direktivet om fysisk planering i kust- och havsområden innebär att myndigheterna nu måste ta full hänsyn till all verksamhet vid fördelningen av utrymme i sina vatten, men vi konstaterar att de relevanta planerna inte kan antas slutgiltigt förrän i mars 2021. Den viktigaste följden av detta krav hittills är att det har underlättat havsbaserad vindkraft. Dessutom noterar kommittén de olika Interreg-programmens bidrag till denna process och Europeiska havs- och fiskerifondens (EHFF) stöd under perioden 2014–2016 till gränsöverskridande projekt för att främja fysisk planering i kust- och havsområden.

⁽¹⁾ Tidigare ReK-yttranden:

CdR 6621/2016 NAT-VI-018: "Internationell världshavsförvaltning: en agenda för havens framtid",

CdR 6622/2016 NAT-VI-019: "En ny fas i EU:s politik för blå tillväxt",

EUT C 391, 18.12.2012, s. 1, NAT-V-21: "Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet",

EUT C 19, 21.1.2015, s. 24, NAT-V-44: "Innovation i den blå ekonomin: Utnyttjande av havens potential för sysselsättning och tillväxt",

CdR 0019/2017 COTER-VI-22: "Entreprenörskap på öar: bidrag till den territoriella sammanhållningen".

⁽²⁾ Inom ramen för Marnet-projektet, som finansierades genom Interreg-programmet för Atlantområdet 2007–2014, utvecklades en uppsättning jämförbara havsrelaterade socioekonomiska indikatorer för att mäta inverkan av kust- och havsrelaterad verksamhet i de fem medlemsstaterna.

8. ReK noterar att de åtgärder som vidtagits inom ramen för kommissionens initiativ "LeaderSHIP 2020" för att matcha tillgänglig kompetens mot efterfrågan på arbetsmarknaden framför allt inom varvsindustrin, havsbaserade förnybara energikällor och ny innovativ maritim kompetens börjar ge resultat. ReK konstaterar att frågan om innovation och partnerskap dessutom behandlas inom ramen för Horisont 2020, men stöder uppmaningen från konferensen för perifera kustregioner i Europa (CPMR) att öka budgeten för EHFF:s inbjudan att lämna projektförslag om "blå karriärer i Europa", som avser utbildningsbehoven i Europas havsområden, i synnerhet när det gäller yrken inom sjöfarts- och fiskesektorn, som drabbats av allvarliga generationsväxlingsproblem.

9. Vi ställer oss bakom den åsikt som kommissionen framför i "Report of the Blue Growth Strategy – Towards more sustainable growth and jobs in the blue economy" (SWD (2017) 128 final), nämligen att kunskaps- och innovationsgrupper (KI-grupper) har potential att möjliggöra utveckling av innovativa produkter och tjänster, men konstaterar att det ännu inte finns någon särskild KI-grupp för sjöfarts- och havsfrågor. Kommittén upprepar därför sin uppmaning om att inrätta en särskild KI-grupp för den blå ekonomin, som en ytterligare åtgärd för att utveckla kompetens och föra över idéer från havsforskningen till den privata sektorn⁽³⁾.

10. ReK betonar den potential som marin teknik har när det gäller att skapa nya arbetstillfällen och ytterligare inkomstkällor och sektorns förmåga att växa inom områden såsom förnybar energi och demonstration av marin teknik, men är också medveten om de potentiella riskerna med den här typen av investeringar och att bristen på kunskap och relevanta uppgifter gör det svårare att komma in i denna sektor. Kommittén stöder prioriteringen i Horisont 2020 med ansökningsomgångar som inriktas specifikt på blå tillväxt men konstaterar att större ansträngningar måste göras för att underlätta tillgången till finansiering för innovativa företag och initiativ på detta område.

11. Kommittén påpekar att det är viktigt att fokusera på bevarandet av den sociala och ekonomiska potential som maritim och fiskerelaterad verksamhet fortfarande har i Atlantområdet, samt att erkänna dess betydelse och erinra om att fångstverksamheten gradvis anpassas för att bli miljömässigt hållbar. På samma sätt betonar vi dess förmåga att bidra till omfördelning av välbefinnande och skapa social sammanhållning, liksom till potentialen hos berednings- och saluföringsindustrin för fiske- och havsprodukter att skapa mervärde och bibehålla sin nyckelroll när det gäller att tillhandahålla högkvalitativa livsmedel.

12. Kommittén är bekymrad över att de förvaltningsåtgärder som EU vidtagit för att bevara känsliga ekosystem, särskilt djuphavsfiske, gett blandade resultat hittills och att tidsfristen för rapportering av god miljöstatus enligt ramdirektivet om en marin strategi närmar sig.

13. Kommittén noterar de framsteg som har gjorts när det gäller att bemöta hot och nödsituationer, särskilt antagandet av Copernicusprogrammet 2014, vilket har gett mer stabila data för mätning av havsytetemperaturer och dessutom en effektivare operativ tjänst för grundläggande havsprognoser. Dessutom har en kartläggning av havsbotten hittills varit det mest konkreta resultatet av samarbetet inom ramen för Transatlantic Ocean Research Alliance, som inrättades genom Galwayförklaringen från 2013 och där EU, Förenta staterna och Kanada deltar.

Betydelsen av uppgifter för utvecklingen av metoder för den blå ekonomin på lokal och regional nivå

14. ReK konstaterar att de fullständiga följderna av den blå ekonomin på regional och lokal nivå inte har fastställts hittills, eftersom det ännu inte har utvecklats något system med indikatorer som bygger på tillförlitliga uppgifter som mäter den exakta effekten av verksamheter som direkt eller indirekt är beroende av havet. För detta krävs betydande samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna⁽⁴⁾. I detta sammanhang vill ReK peka på COTER-utskottets arbete i samband med de föreslagna ändringarna av Nuts-förordningen, särskilt dess uppmaning att i framtida territoriella typindelningar också inkludera kust- och ö-typer. Detta skulle underlätta utarbetandet av lämpliga indikatorer (bortom BNP) för bedömning av verksamhet inom den blå ekonomin.

⁽³⁾ NAT-V-44

⁽⁴⁾ Marnet-projektet, inom vilket man utvecklat en uppsättning havsrelaterade socioekonomiska uppgifter för hela Atlantområdet, skulle på ett värdefullt sätt kunna bidra till denna process.

15. På grund av komplexiteten och omfattningen av de resurser som behövs för att systematiskt utveckla den blå ekonomin på lokal och regional nivå rekommenderar vi att befintliga regionala strategier för smart specialisering bör användas som grund för att identifiera ytterligare möjligheter i den blå ekonomins sektorer. Sådana strategier skulle, tillsammans med målinriktade konsekvensbedömningar, kunna hjälpa de lokala och regionala myndigheterna att identifiera de lämpligaste sektorerna.

Smartare användning av finansieringsinstrument

16. ReK uppmanar medlemsstaterna att fortsätta integrera målen för handlingsplanen för Atlantområdet i sina respektive operativa program inom Eruf. Huruvida strategin och handlingsplanen för Atlantområdet ska lyckas är fullständigt beroende av engagemanget från medlemsstaterna i Atlantområdet när det gäller samordning av insatserna på de samarbetsområden som anges i handlingsplanen.

17. Vi ställer oss bakom följande synpunkt i kommissionens arbetsdokument "Report on the Blue Growth Strategy – Towards more sustainable growth and jobs in the blue economy" (SWD(2017) 128 final):

"I allmänhet tycks relativt små anslag ha öronmärkts för prioriteringarna i strategin för Atlantområdet i dessa fonders operativa program, medan betydande finansiering kan finnas tillgänglig för åtgärder och prioriteringar som inte är specifika för sjöfartsområdet. Detta innebär en stor utmaning för de nationella och regionala förvaltningsmyndigheterna. Finansieringen via Europeiska havs- och fiskerifonden har däremot inriktats på målen för strategin för Atlantområdet." [ej officiell översättning, ö.a.]

18. Av trovärdighetsskäl bör en gemensam strategi för utvecklingen av Europas Atlantområde och regionerna vid Atlantkusten ha särskilda finansieringsinstrument. Tillhandahållande av adekvat finansiering för att möjliggöra genomförandet av handlingsplanen bör ingå i diskussionen om den fleråriga budgetram som kommer att ligga till grund för genomförandet av EU:s mål efter 2020. Integreringen i den fleråriga budgetramen av målen för handlingsplanen för Atlantområdet och strategin är särskilt relevant med tanke på Storbritanniens beslut att lämna Europeiska unionen och de negativa konsekvenser som detta kommer att få för EU:s samlade budget.

19. Vi vill i detta sammanhang hänvisa till ReK:s yttrande om Sammanhållningspolitiken efter 2020, där kommittén påpekade att makroregionala och maritima strategier för de deltagande regionerna och deras invånare utgör ett viktigt mervärde, under förutsättning att befintliga och framtida stödinstrument kan utnyttjas samordnat för strategierna.

20. ReK påminner om förslaget i yttrandet NAT-VI/019 om att inrätta regionala eller interregionala plattformar för den blå ekonomin. Vi betonar att ett flertal regioner i Atlantområdet med fördel skulle kunna komma i fråga för inrättandet av en sådan plattform, som skulle kunna utgöra en mekanism för att kartlägga projekt, stödja genomförandet av dem samt mobilisera lokala, nationella och europeiska finansiella verktyg. De skulle styras av regionerna och deras utvalda projekt skulle kunna finansieras inom ramen för Junckerplanen 2.0.

21. ReK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta att förbättra samordningen, övervakningen och stödet till projekt och utbytet av bästa praxis med hänsyn till de framgångsrika exempel som strategin för Atlantområdet hittills resulterat i.

22. Kommittén upprepar att sammanhållningspolitiken, genom Eruf och ESF, har varit EU:s viktigaste investeringsverktyg under den innevarande programperioden, och att ett maximalt utnyttjande av dessa resurser samt tillgängliga finansieringsmöjligheter genom EHFF och Ejflu kommer att vara avgörande för att man ska nå framgång med projekt inom ramen för strategin för Atlantområdet. Ytterligare förenkling av förvaltningen av ESI-fonderna kommer att ytterligare främja lokalsamhälernas förmåga att dra nytta av finansiering till lokala projekt.

23. Under den nuvarande programperioden drabbades många av de tillhörande operativa programmen stora inledande förseningar. ReK uppmanar därför medlemsstaterna och kommissionen att utarbeta sina förslag för perioden efter 2020 så snart som möjligt för att möjliggöra en smidig övergång mellan programperioderna.

24. Interregionala, nationella och transnationella projekt som är förenliga med havsområdesstrategierna och strategierna för smart specialisering bör kunna finansieras genom en sammanläggning av regionala, nationella och europeiska medel inom en förenklad ram och komma i åtnjutande av en gemenskapsbonus, utan nya ansökningsomgångar.

25. Kommittén uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att utarbeta och använda lämpliga platsbaserade och nedifrån-och-upp-strategier för regional smart specialisering, särskilt där sådana inte redan finns. Sådana strategier bör ligga till grund för framtida utgifter och fokusera på varje regions starka sidor och särdrag. Ett framgångsrikt genomförande av regionala strategier för smart specialisering som återspeglar den ekonomiska verkligheten på fältet skulle bidra till att öka utnyttjandet av tillgänglig finansiering i regionerna.

26. Med tanke på att både nationell och europeisk finansiering utgör offentliga utgifter, uppmanar vi medlemsstaterna och kommissionen att gemensamt förbättra kvaliteten i rapporteringen och återkopplingen om projekt inom ramen för handlingsplanen och att utveckla stödmekanismen så att den blir ett verktyg som ger en tydlig överblick över framgångsrika initiativ och tillgängliga finansieringsmöjligheter.

27. Med avseende på regional smart specialisering uppmanar ReK kommissionen och medlemsstaterna att ytterligare förbättra den tematiska (i motsats till den geografiska) komponenten i de politiska åtgärder som vidtas, som ett sätt att stärka gemensamma europeiska värderingar och mål.

Lokalt ledd utveckling (LLU)

28. Kommittén understryker vikten av att upprätthålla och utöka den lokalt ledda utvecklingen eftersom detta instrument inom ramen för de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) påvisligen utgör ett av de effektivaste sätten för lokalsamhällena att få tillgång till EU-stöd för sina egna lokala projekt. Stöd till lokalt ledd utveckling är särskilt viktigt i mer avlägsna områden och randområden, inbegripet mindre kustsamhällen, regioner och öar med begränsad tillgång till alternativ finansiering.

29. Lokalsamhällena på öar och i kustområden bör kunna utnyttja alla EU-fonder, även EHFF, för att inom en enda ram finansiera sina havsrelaterade utvecklingsstrategier, med Leader-programmet som förebild.

30. Kommittén uppmanar budgetmyndigheten att använda befintlig flexibilitet inom ESI-fonderna för att möjliggöra en gradvis ökning av LLU-finansieringen inom EHFF till förmån för europeiska kustsamhällen.

Stödmekanismen för strategin och handlingsplanen för Atlantområdet

31. ReK konstaterar att stödmekanismens struktur⁽⁵⁾ med nationella enheter och ett centralt kontor i Bryssel är väl anpassad till kommunikationsbehoven i handlingsplanen för Atlantområdet. Dess uppgift att sprida och öka medvetenheten om planen bör emellertid stödas, liksom dess verksamhet vad avser vägledning, samordning och stöd.

32. Kommittén stöder bibehållandet av stödmekanismen för strategin för Atlantområdet, som för närvarande är den enda särskilda budgetposten för tillsyn och genomförande av handlingsplanen för Atlantområdet.

33. Vi uppmanar kommissionen att säkra en mer långsiktig lösning för stödmekanismen för att säkerställa kontinuiteten i verksamheten.

34. Vi uppmanar de nationella enheterna att samarbeta så nära som möjligt med de nationella och regionala förvaltningsmyndigheterna för att se till att de möjligheter som erbjuds inom ramen för de olika finansieringsinstrumenten finns klart och tydligt förklarade för de potentiella mottagarna.

Följderna av Förenade kungarikets beslut efter folkomröstningen den 23 juni 2016 att återropa artikel 50 i EU-fördraget och att lämna EU med avseende på finansieringsmöjligheter och den fleråriga budgetramens struktur efter 2020

35. ReK konstaterar att EU, oavsett resultatet av förhandlingarna med Förenade kungariket, förlorar en av de fem medlemsstaterna i Atlantområdet, en framstående sjöfartsnation och ett av de länder som står för de största investeringarna på områdena marin ekonomi och forskning. Dessutom är Storbritannien en av EU:s främsta exportörer av fisk och skaldjur.

⁽⁵⁾ Anslag som beviljas en tjänsteleverantör som ger vägledning åt offentliga och privata organisationer, forskningsinstitut och universitet, institutionella och privata investerare samt projektansvariga och andra berörda parter som vill lägga fram och utveckla projekt för att genomföra handlingsplanen för Atlantområdet.

36. Storbritannien är en av de viktigaste bidragsgivarna till EU:s budget, och när dess bidrag försvinner från EU:s balansräkning kommer detta att kräva en noggrann genomgång av alla tillgängliga alternativ när det gäller den framtida finansieringen av sammanhållningspolitiken.

37. De praktiska konsekvenserna av brexit kan sammanfalla med den nya fleråriga budgetramen från och med 2021. Vi uppmanar budgetmyndigheten att överväga tillräckliga finansiella resurser för politik som för närvarande inte betraktas som första prioritet, såsom utvecklingen av den blå ekonomin.

38. ReK upprepar sin uppmaning från yttrandet om Sammanhållningspolitiken efter 2020 till Storbritannien och EU om att komma överens om att Storbritanniens regioner och lokala myndigheter ska få fortsätta att delta i europeiska territoriella samarbetsprogram och andra EU-program på ett liknande sätt som stater som inte är medlemmar i EU (t.ex. Norge och Island).

39. Resultatet av förhandlingarna om brexit kommer att behöva övervägas och beaktas när det gäller den potentiella inverkan på den framtida marina strategin och handlingsplanen för Atlantområdet. Mot bakgrund av brexit blir det nu allt viktigare för de återstående medlemsstaterna i Atlantområdet att prioritera ett närmare samarbete och integrering av verksamheter inom sjöfartsområdet för att överbrygga den klyfta i fråga om vetenskap och innovation, övervakning, försvar, havsenergi och sjöfartsinvesteringar i allmänhet som förlusten av Storbritannien genom brexit kan medföra.

40. Kommittén är mycket oroad över de potentiella konsekvenserna för den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) av Storbritanniens utträde, speciellt vad gäller tillträdet till brittiska vatten, som kan få särskilt stora följder för fiskesektorn i angränsande länder. Detta skulle kunna leda till minskade fångster och lägre sysselsättning inom en redan sårbar sektor, samt en snedvridning av konkurrensen på områden såsom kvoter, förbud mot att kasta fisk överbord, maximalt antal dagar till havs, regler för statligt stöd till sektorn och bevarandet av den biologiska mångfalden⁽⁶⁾.

Territoriella samarbetsprogram

41. ReK noterar den viktiga roll som programmen för territoriellt samarbete kan spela för att främja målen för strategin för Atlantområdet, bl.a. fokus på samarbete mellan regioner för att ytterligare förstärka Atlantområdet i linje med strategin.

42. Vi anser att punkterna 27–30 i yttrande NAT-V-021 (2012) fortfarande är aktuella, framför allt vad gäller den roll som de tio program som genomförs i det funktionella området kan komma att spela.

43. Kommittén noterar i synnerhet den avgörande roll som programmet för samarbete inom Atlantområdet kan komma att spela med tanke på dess fokus på maritima frågor och dess geografiska spridning i hela Atlantområdet.

44. ReK ställer sig bakom de punkter som togs upp av CPMR:s Atlantbågekommission i slutförklaringen från dess generalförsamling 2017 i Les Sables d'Olonne (3 mars 2017), särskilt när det gäller förenklingsåtgärder som en del av halvtidsöversynen och flexiblare finansieringsnivåer (5 % bonus) för att uppmuntra projekt som behandlar frågor som är relevanta för strategin för Atlantområdet.

Bryssel den 1 december 2017.

Karl-Heinz LAMBERTZ
Europeiska regionkommitténs
ordförande

⁽⁶⁾ Konferensen för perifera kustregioner: "Technical note for Atlantic Arc regions", februari 2017.